

TÜRK BİLİM KURGU KAPAK TASARIMLARININ YEREL ÜSLUP ARAYIŞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: TBD ANTOLOJİLERİ ÖRNEĞİ

• Prof. Birsen ÇEKEN* • Öğr. Gör. Özgür HÜNEL**

ÖZET

Bilim kurgu türü, 19. yy'dan itibaren Türk edebiyatında da görülür. Bilim kurgu, Türk edebiyatı içerisinde geliştikçe, bir yerli üslup problemi de ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde bu soruna dikkat çekilmeye ve çözüm çabaları gösterilmeye başlanmıştır. Bunlara karşın, Türk bilim kurgu edebiyatında yerel üslup problemini gidermeye yönelik çalışmalar genellikle metin düzeyinde kalmıştır. Oysa bir kitap içerik ve kapaktan oluşur. Kapak tasarımları, okurun kitap ile ilk görsel iletişimini teşkil etmekte olup, grafik tasarımın önemli branşlarından birisidir. Dolayısıyla içerik için güdülen kaygıların kapak tasarımına da yansması gereklidir. Bu açıdan bakıldığında, Türk bilim kurgu kapak tasarımlarının yerli üslup arayışı bağlamında incelenmesi, bu yöndeki çabaların kitap kapak tasarımlarına yansıyor yansımadığı, yansiyorsa bunun ne şekilde olduğu, araştırılmaya değer bir konudur. Araştırmada incelenecek kitap kapakları için, Türkiye'deki en prestijli bilim kurgu öykü yarışması olması, yerel üsluba verdiği önem ve teşvik, geniş bir okur ve yazar kitlesine hitap ediyor olması ve geniş bir dönemi kapsayan düzenli yayın aralıklı kitaplar yayınlıyor olması sebebiyle Türkiye Bilişim Derneği'nin antolojileri seçilmiştir. İnceleme için Göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılmış ve kitap kapaklarının hepsi bu yöntemle tek tek incelenmiştir. Tüm çözümlemelerden elde edilen bulgular, kitap tasarımında değerlendirme kriterleri eşliğinde sonuç bölümünde yorumlanıp tartışılmış, mevcut durum analizinin yanı sıra bulgular ışığında geleceğe dair önerilerde de bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilim kurgu, Türk bilim kurgu edebiyatı, Kapak tasarımı, Antoloji, Göstergebilim.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, birsen.ceken@hbv.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8112-992X

** Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, ozgurhanel@baskent.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7890-5518

EXAMINATION OF TURKISH SCIENCE FICTION COVER DESIGNS IN THE CONTEXT OF SEARCH FOR A LOCAL STYLE: EXAMPLE OF TBD ANTHOLOGIES

• Prof. Birsen ÇEKEN* • Lec. Özgür HÜNEL**

ABSTRACT

The science fiction genre is also seen in Turkish literature since the 19th century. As science fiction developed within Turkish literature, a domestic style problem emerged. Over time, attention has been drawn to this problem and efforts have been made to solve it. On the other hand, studies to solve the local style problem in Turkish science fiction literature generally remained at the text level. However, a book consists of content and cover. Cover designs constitute the first visual communication of the reader with the book, and it is one of the important branches of graphic design. Therefore, it is necessary to reflect the concerns for the content on the cover design. From this point of view, it is worth investigating whether the Turkish science fiction cover designs are examined in the context of the search for a domestic style, whether the efforts in this direction are reflected in the book cover designs, and if so, in what way. For the book covers to be examined in the research, the Turkish Informatics Association anthologies were selected as it is the most prestigious science fiction story competition in Turkey, the importance and encouragement it gives to the local style, its appeal to a wide audience of readers and writers, and the fact that it publishes books with regular publication intervals covering a wide period of time. Semiotic analysis method was used for the analysis and all the book covers were examined one by one with this method. The findings obtained from all analyzes were interpreted and discussed in the conclusion section, accompanied by the evaluation criteria in the book design, and suggestions for the future were made in the light of the findings as well as the current situation analysis.

Keywords: *Sicence fiction, Turkish science fiction literature, Cover design, Anthology, Semiotics.*

* Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Art and Design, Graphic Design Department, birsen.ceken@hbv.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8112-992X

** Başkent University, Faculty of Fine Arts Design and Architecture, Visual Communication Department,
ozgurhanel@baskent.edu.tr ORCID: 0000-0002-7890-5518

1. GİRİŞ

Yabancı kökenli bir edebiyat türü, farklı bir kültürün edebiyat dünyası içerisine girdiğinde yadırganması, olumlu-olumsuz tepkilerle karşılanması ve yeni yaşam alanı içerisindeki duruşunu kazanana kadar, başka bir deyişle, yerelleşene kadar, sancılı bir süreçten geçmesi normal aşamalardır. Bilim kurgu edebiyatı her ne kadar edebiyatımızda çok yeni sayılmasa da, henüz söz konusu sancılı dönemini atlatamamıştır. Bu problemin temel sebebi bilim kurgununun hem Batı kökenli, hem de Batı eksenli bir tür olmasıdır. Lakin bu durum bilim kurgu edebiyatının ülkemizdeki yerel üsluba kavuşma serüvenini ne durdurabilmiş, ne de yavaşlatabilmiştir. Aksine, sayıları giderek artan yazarlar, okurlar, araştırmacılar, internet platformları ve bilim kurgu öykü yarışmalarının ortak çabasıyla bu nihai amaca doğru yavaş fakat emin adımlarla ilerlenmektedir.

Tüm bu çaba, bilim kurgu edebiyatının sadece içeriğine, yani metnine yönelik gibidir. Oysa ki bir kitap, bütün olarak bakıldığında, içerikten ibaret olmayıp, bir de kapağa sahiptir. Grafik tasarımın önemli branşlarından biri olan kapak tasarımı, okurun kitapla ilk temasıdır ve içerikten önce okuru tasarım karşılar. Okurun içeriğe duyacağı veya duymayacağı ilgiden çoğu zaman, kapak tasarımı sorumludur. Bu açıdan yaklaşıldığında kimi zaman kitabın içeriğinden bile büyük önem taşıyabilir.

Yabancı bir edebiyat türünün Türk edebiyatında var olma ve kendine yer bulma çabasının ve bu konudaki gelişmelerin, kitap kapak tasarımlarıyla paralel olarak ele alınması ve kapak tasarımlarına olan yansımaları, şüphesiz ki, grafik tasarım ve edebiyat alanlarının bir kesişmesi olarak, ilgi çekici ve değerli bir akademik araştırma konusu oluşturmaktadır. Yerli kapak tasarımlarına kadar varacak bu süreç en başından, bilim kurgu edebiyatının doğuşundan itibaren incelenmelidir:

2. BİLİMKURGU EDEBİYATI

Çağımız dünya edebiyatının en dinamik, en sevilen, yaratıcılığa en açık kollarından birisi olan bilim kurgu (Menteş, 2011, s. 3), TDK'nın hazırladığı sözlüğe göre; “Çağdaş bilim verileriyle düş gücünden oluşan (film, roman vb.)” olarak tanımlanmıştır (http 1). Bir başka tanımla, “bilim kurgu değişen ve gelişen bilim ve teknolojilerin birey ve toplum üzerindeki etkilerini kurgulayan; tahmin etmeye çalışan, spekülasyonlarda bulunan edebiyat dalıdır” (Alibey, 2022, s. 9). İngilizce adıyla “Science fiction” tabiri ilk defa 1929’da Hugo Gernsback tarafından “Amazing Stories” adlı dergide kullanılmıştır (Uğur, 2019a, s. 23).

Akademisyen Robert Scholes, bilim kurgu tarihini “insanlığın uzay ve zamana karşı

değişen tutumlarının tarihi” ve “evrene ve türümüzün bu evrendeki konumuna ilişkin büyüyen anlayışımızın tarihi” olarak tanımlamıştır (Scholes ve Rabkin, 1977, s. 3).

Tarihsel süreçte bilim kurgu sadece yazarlar için değil, bilim insanları için de popüler bir edebiyat türü haline gelmiştir. Son 150 yıl içerisinde bilim kurgu, çok büyük ölçekte bir sanat dalına dönüşmüş ve her zaman bilim ve teknolojiye ilham vermiştir (Aktepe, 2021, s. 11). Türün ataları arasında “Düşsel Gezi” ve “Ütopya” türleri gösterilebilir (Baudou, 2005, s. 16). Susan Millies’e göre, türün geçmişini Homeros’un Odyssea destanına kadar geri götürmek mümkündür (Uğur, 2019, s. 24). Günümüzdeki haliyle bilim kurgunun öncü yazarları arasında ise Mary Shelley ve Edgar Allan Poe, türün kurucusu olarak ise Jules Verne, Herbert George Wells isimleri öne çıkmaktadır (Baudou, 2005, s. 20-29). Bilim kurgu edebiyatının tarihi gelişimi incelendiğinde, ilk defa Avrupada ortaya çıktığı, fakat sonrasında öncülüğün ABD’ye geçtiği görülür (Bozkurt, 2020, s. 288). Bilim kurgu edebiyatı, tıpkı diğer spekülative edebiyat türleri gibi, akademik çalışmalara da konu olmuş ve edebiyat dünyasında saygın bir yeri hak ettiğini kanıtlamıştır (Tacer, 2019, s. 127).

Bilim kurgu, Osmanlıdan Cumhuriyet’e Türk edebiyatında da kendisini göstermiş, yazarlar ve okurlar özelinde giderek artan bir ilgiyle, farklı dönemlerde farklı şekillerde ortaya çıkarak varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

2.1. Türk Bilim Kurgu Edebiyatı

Türk bilim kurgusu, Tanzimat döneminde Jules Verne çevirileriyle başlamış ve “Rüya” kavramı, ütopya/bilim kurgu kavramlarıyla birlikte Tanzimat yazarlarının ilgisini çekmiştir. Ziya Paşa’nın 1869 tarihli “Rüya”sı, bilinen ilk örneği oluşturmuştur. Ütopik ve politik rüya ekolü, Namık Kemal’in 1872 tarihli rüyasıyla devam etmiştir. Bu eserler, Tanzimat edebiyatının ilk dönemlerinde politik tartışmalara aracılık etmişlerdir. “Fenni edebiyat” a şekil veren kılavuz metinler olarak kabul edilirler. XIX. yy. fenni edebiyat serüveni, Ahmet Mithat’ın 1888’de yayınlanan ve türün edebiyatımızdaki ilk örneklerinden biri olarak (Tacer, 2022, s. 62-66) kabul edilen “Fennî Bir Roman Yahut Amerikan Doktorları” romanıyla devam eder (Uyanık, 2013, s. 63).

Tanzimat dönemindeki Türk bilim kurgusu, siyasi tartışmaların aracı haline gelen edebiyatın bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Fenni anlatılar, batılılaşma, aydınlanma, medeniyet, İslam ve pozitivizm kategorileriyle politik bir boyut kazanmıştır. Zamanla yazar ve okur sayısı artmıştır ve 1973’te Türk Dili Dergisi’nde “bilim kurgu” adı resmen kullanılmıştır. Bu terim, gazeteci-yazar Orhan Duru (1933-2009) tarafından önerilmiştir (Tacer, 2022, s. 62-66).

Türk bilim kurgu edebiyatındaki eserlerin sayısının ve niteliğinin artmasına paralel

olarak, Türkiye’de türe olan ilgi de artmış ve internetin kullanımının da yaygınlaşmasıyla, türü sevenlerin bir araya geldiği çeşitli platformlar ortaya çıkmaya başlamıştır. 1999’da bir öğrenci topluluğundan evrilerek oluşturulan “Bilim Kurgu Kulübü” ve 2017’de yerli bilim kurgunun tanıtılması amacıyla kurulan “Yerli Bilim Kurgu Yükseliyor” (http 2) bu platformlar arasında öne çıkan iki tanesidir.

Türk bilim kurgusuna olan ilgi, artan bilimsel kurum ve kuruluşlar ile artış göstermiştir. Bu yoğunlaşma, yerli bilim kurguya olan ilgiyi olumlu etkilemiş ve okur-yazar sayısını artırmıştır. TÜBİTAK ve AB projelerinin artması da önemli bir faktördür. Bugün, zorlu bir sürecin ardından yerli bilim kurgu başı başına bir tür haline gelmiştir. Hem çocuklar hem de yetişkinler için üretilen bilim kurgu, ikisinde de başarılı olmuş ve gelecekte kaleme alınacak metinler için ilham veren bir altyapı oluşturmuştur (Uğur, 2019, s. 164). Öte yandan, bilim kurgu edebiyatının çoğunlukla batı merkezli olması, Türk bilim kurgu edebiyatında yerli bir üslup ortaya koyabilmeyi, çözülmesi gereken bir problem haline getirmiştir.

2.1.1. Yerli üslup kaygısı

Gazeteci-yazar ve eleştirmen Zühtü Bayar, Türk bilim kurgu edebiyatındaki yerli üslup kaygısı ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Türk edebiyatında bir bilim kurgu yapılacaksa bunun özgün olması lazım. Hikayeler çeviri kokuyor. Büyük ölçüde Batının etkisi altında. İsimleri yabancı. Mesela siz de ben de dahil olmak üzere, kabul ediyorum halen yabancı isimleri kullanmaktayız; çünkü bilim kurguyu yabancı bir kültürün parçası gibi görüyoruz. Ama gelecekte bu değişecek ve Türk edebiyatında özgün bir bilim kurgu yapılmaya başlanacak. Gelecekte, önümüzdeki birkaç yıl içinde göreceğiz bunu” (1974).

Zühtü Bayar dikkate değer tespitlerde bulunmuştur. Bilim kurgu, batılı kodlarla inşa edildiği için yerelleşmesi zorlu bir süreçtir. 90’lar ve 2000’lerin başındaki eserlerde batı etkisi göze çarpar. Yerli üretim arttıkça yerleşme azalmıştır. Bu dönemde bilim kurgu kendi tarzını oluşturmak yerine başka literatürleri uyarlamıştır. Bu durum “yerli bilim kurgu ne kadar yerli?” sorusunu gündeme getirmiştir. Yabancı karakter isimleri sorunu çözülmüş olsa da, kullanılan dilde yabancı televizyon dizilerinin etkisi devam etmektedir. Bu durum, Türk bilim kurgusunda edebi bir estetik yaratma kaygısı olmadan, Türkçe’yi sadece mecburi düzeyde bir araç olarak kullanmak gibi problemler yaratmaktadır (Tacer, 2022, s. 62-66).

Türk bilim kurgusu, genellikle Türkiye’de geçmeyen ve yabancı karakter isimleri içeren konuları işlemektedir. Bunun sebebi, Türk karakterlerin kullanımıyla bilim kurgunun parodik hale gelebileceği endişesi ve batı ülkelerinin bu edebiyat türünün doğal sahnesi olarak görülmesidir. Yerleşme, kültürel özelliklerin türe eklenmesiyle gerçekleşebilir ve bunun edebi kullanımı, okuyucuda tanıdıklık hissi uyandırabilir. Türk bilim

kurgusunun özgünlüğü için yerleşmenin önemi büyüktür (http 3).

Mekanı ve karakterlerinden başka, yerleşmeye negatif etki eden bir başka konu ise dil kullanımınıdır. Özellikle genç kuşak yazarların kullandıkları dilde yabancı dizilerin Türkçe altyazılarında kullanılan tarzda yapay bir dile sıklıkla rastlanmaktadır. Dilin bu şekilde kullanımı, metni samimiyetten, sıcaklıktan ve inandırıcılıktan uzaklaştıracaktır. Tam tersine, düzgün bir gramer ile yazılmış metinler ise yerli edebiyata yapacağı olumlu katkıya ek olarak okura hitap edilirlilik ve kalite anlamında öyküyü üste taşıyacaktır (http 4).

Başka bir yerleştirme önerisi olarak, Türk insanına özgü sıcaklığın öyküye yedirilmesi düşünülebilir. Karakter ve ülke adları yerine sadece Türk insanına özgü samimiyet ve sıcaklık kavramları kullanılarak, yerleştirme başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilir. Yerleştirme için minimal bir örnek olarak, metinde doğru yer ve zamanda kullanılan küçük gündelik unsurlarla yerel bir tat elde edilebilir. Bu küçük dokunuşlar, genel olarak önemsiz görünse de, yerleştirme hissiyatı açısından önemlidir (http 5).

Orhan Duru'ya göre, Türk kültürü bilim kurgu için büyük bir potansiyele sahiptir. Türk edebiyatı gerçekçi olma eğiliminde olduğu için düşsel ve kurgusal unsurlardan yoksun kalmaktadır. Bu eksikliği gidermek için bilim kurgu faydalı bir araç olabilir (http 6). Duru kendi bilim kurgu eserlerinde ise, toplumsal dokuya temas ederek, ironik ve mizahi söylemiyle birleştirmek vasıtasıyla bir yerel üslup yakalamıştır; bilim kurguyu toplumun hizmetinde kullandığı gibi, ona toplumsal bir boyut da kazandırmaktadır (Reyhanoğulları, 2012, s. 2196) çünkü toplumu geliştirme tutkusu insanı yaratıcı hale getirmektedir (Demiral, 2021, s. 126-135).

Türk bilim kurgusunun zaman içinde özgünlüğe, edebi yetkinliğe, konu çeşitliliğine ve kendine has bir üsluba kavuşup kavuşmayacağı, okurun da bu üslubu yabancı literatürden ayırarak benimseyip benimsemeyeceği soruları güncelliğini korumakta olup, yerli bilim kurgunun gelecekteki tarihini büyük olasılıkla bu soruların yanıtları şekillendirecektir, denilebilir (Tacer, 2022, s. 62-66).

Bu tarihin yerli üslup lehine şekillendirilmesinde, geçmişten günümüze bilim kurgu adına kurulmuş platformların ve organizasyonların çabası yadsınamaz. Bunlar arasında en önemlilerinden birisi, düzenlediği bilim kurgu yarışmalarıyla türe yeni eserler dahil edilmesine vesile olan ve bu süreçte eserlerin yerli öğeler taşımalarını da destekleyen ve teşvik eden TBD (Türkiye Bilişim Derneği)'nin düzenlediği bilim kurgu öykü yarışmasıdır.

TBD'ye başvuran yazarların öykülerindeki yabancı karakter ismi kullanımı oranı, 2000'li yılların başlarında yüksekken, yıllar geçtikçe azalmıştır. İnternet ve teknolojinin

yaygınlaşmasıyla, bilim kurgu türü Türkiye’de daha da tanınır ve sevilir hale gelmiştir. Bu durum yerelleşme sorununu da beraberinde getirmiş ve bazı yazarlar bu sorunu gidermeyi amaçlayan metinler kaleme almıştır (http 5).

Öykülerde yerli öğeler bulunması, bilim kurgu türünün yerleştirilerek sunulması, TBD Bilim Kurgu Yarışması jürisinin, zorunlu kılmamakla birlikte arzu ettiği bir kriterdir (http 3). TBD’ye yapılan yazar başvurularında yerel öğelerin kullanımı olumlu karşılık bulmaktadır. Kazanan öykülerde, yerel öğelerin iyi kullanımından övgüyle bahsedilir. Ödüllü öykülerde yerel öğelerin kullanımı konusunda, Funda Özlem Şeran’ın “Kullanım Kılavuzu” adlı öyküsünde Türk toplumunun teknolojiyle ilgili çelişkilerine değinmesi, Burçin Tetik’in “Eşçip” adlı öyküsünde ataerkil aile düzenine eleştiri getirmesi ve yerleştirilmiş bilim kurgunun başarılı bir örneğini sergilemesi, Kadri Kerem Karanfil’in “ExTube” adlı öyküsünde Türk aile yapısının karakteristik unsurlarını mizahi bir dille anlatması, Nur İpek Önder Mert’in “İki Kızıl Yabani At” adlı öyküsünde gelenekçilik ve modernliğin gelişen teknolojiyle içerdiği yeni anlamları sorgulaması, Meryem Demirlin’in “Bakışlarımdan Bellidir” adlı öyküsünde öngörü ve kader arasındaki ince çizgiyi bilim kurgusal motiflerle ustaca irdelemesi ve Gökcan Şahin’in “Sokaklar Hala Varken” adlı öyküsünde dayanışma ve fedakarlık kavramlarının başarıyla yerleştirilmiş bir bilim kurguya taşınması, örnekler olarak verilebilir (http 7).

Öneri, girişim ve teşviklerin geneline bakıldığında, yerel üslup için önerilebilecek reçete “özgünlük”, “çeviri kokmayan hikayeler”, “Batı isimleri kullanmama”, “Türkçe’yi etkili ve doğru kullanmak”, “Türk kültür öğelerinin kullanımı”, “sıcaklık ve samimiyet”, “toplumsal dokuya temas etmek” gibi başlıkları içermektedir.

3. TBD (TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ) BİLİMKURGU ÖYKÜ YARIŞMASI

Bir sivil toplum kuruluşu olan TBD, bilgi içeren ve bilgiye dönüşecek verilerin oluşmasını tetikleyen her türlü girişimi ve yaratıcı çalışmayı destekleyen bir topluluk olarak (Aktepe, 2005, s. 6) ülkemizde bilişim sektörünün gelişmesi ve bilişim kültürünün toplumun her kesimine yayılması amacıyla 50 yıldır faaliyet göstermektedir. Her ne kadar bu derneğin bilim kurgu edebiyatı ile organik bir bağı olmasa da, Dernek bünyesinde faaliyet gösteren bir dergi olan “Türkiye Bilişim Dergisi”nin yayın kurulu, 1998’de bir inisiyatif almış ve ülkemizde bilim kurgu yazımını desteklemek, türe yeni yazarlar kazandırmak amaçları için ulusal çapta bir bilim kurgu öykü yarışması düzenlemeye başlamıştır (http 8). İlk yarışmanın duyurusunda şu cümleler yer almıştır:

“Günümüzde bir ülkenin gelişimini bilim ve sanat alanında kişi başına düşen üretimle değerlendirmek mümkündür. Öyleyse bilim ve sanat alanındaki iletişimi artırmak, gelişimi güdülemeye olumlu bir katkı yapacaktır. Fantezinin geçmişe ya da geleceğe yönelmesi, bilime yakın durması ve sırtını da sanata dayaması aklımıza bilim kurgu yazını getirmektedir. İşte bundan yola çıkarak TBD, yaşadığımız uzam-zaman boyutlarını büyüteğine, dolayısı ile yaşam kalitemizi artıracığına inandığı bir bilim kurgu öykü yarışması düzenleme kararı almıştır...” (Aktepe, 2021, s. 12).

TBD, içinde bulunduğumuz çağın geleceğe bakışımızı aydınlatacağına ve insanımızın yaşamında yeni pencereler açacağına inanmaktadır ve bu bağlamda yarışmanın her yıl düzenlenmesine özen göstermiştir (Aktepe, 2005, s. 6). Dolayısıyla bu yarışma, Türkiye'nin süreklilik gösteren ilk bilim kurgu öykü yarışması olmuştur ve Türk bilim kurgu yazarlarının görünürlüğünün artırılmasındaki önemli faktörler arasında sayılabilir (Tacer, 2022, s. 62-66). TBD Bilim Kurgu Öykü Yarışması günümüzde, FABİSAD'ın “GİO Ödülleri” ile birlikte Türkiye'deki en prestijli iki bilim kurgu öykü yarışmasından biri konumundadır.

Yarışmanın süreçleri, Yarışma Yürütme Kurulu'yla birlikte Dernek çalışanlarının, gelen yüzlerce eserin jüri üyelerine gönderilmesi, puanların hesaplanması, jüri toplantılarının düzenlenmesi gibi pek çok işi sistematik, özenli ve adil bir biçimde yürütmesi şeklinde ilerlemektedir (Menteş, 2011, s. 3).

Yarışmada derece alan öyküler, beşer yıllık periyotlarla kitaplaştırılmaktadır: 2005, 2011, 2016 ve 2021 yıllarında basılmış olan dört adet bilim kurgu antolojisiyle TBD, Türk bilim kurgu edebiyatına nitelikli yapıtlar kazandırmıştır (<http> 8): Bilimkurgu Öyküleri (2005, Remzi Kitabevi), Yörüngeden Çıkanlar (2011, Rodeo Yayınları), Dünyalılar: Bilimkurgu Öyküleri (2016, İletişim Yayınları), Silsile: Bilimkurgu Öyküleri (2021, İthaki Yayınları).

Binlerce yarışmacıdan çok sayıda yazarın ortaya çıktığı yarışmada, farklı yaş gruplarından yazarlar, hayal güçlerini geliştirirken toplumun düşünce dünyasına katkıda bulunmuştur. Yarışmanın amacı, Türk bilim kurgu edebiyatının hak ettiği ilgiyi görmesi ve daha fazla yazar tarafından benimsenmesidir. Bu amaçla, derece almış öyküler kitaplaştırılmaya devam etmektedir (Aktepe, 2021, s. 12).

Kitapların içeriği kadar, kapak tasarımları hedeflenen amaçlara ulaşma doğrultusunda önem arz etmektedir. Grafik tasarımın, gündelik hayatta mesajları hem etkili hem de doğru bir şekilde izleyiciye aktarma işlevi vardır. Lakin, tasarlanan imgelerin izleyiciyi etkilemek ve mesajlarını aktarabilmek için öncelikle izleyicinin dikkatini çekmesi bir gerekliliktir (Akengin ve Ersan, 2020, s. 160). Bilim kurgu eserlerinin kapak tasarımlarının önemi konusunda, TBD Bilim kurgu Öykü Yarışması yürütücüsü Özgür Tacer şunları söylemektedir:

“Kapak tasarımlarını yabana atmamalı, bilim kurgu ve fantazide imgeler önemlidir. Bir sinema salonunda afişlere bakarken düşünün kendinizi: Sadece bir afiş görseli sizi salona davet eder bazen. yayıncılar kitapları satılsın ister ve kitabın cazibesini artıracak unsurlar içinde akla ilk kapak tasarımları gelir. Özellikle Batı’da bilim kurgunun altın çağında türün bu denli popüler olmasında etkileri yadsınamaz. (Hatta kapak resimlerinin bilim kurguda görselliğin normlarını belirleyip sinemadaki temsilini şekillendirdiğini savlayanlar da var). Tabii ki her zaman kapak içerikle uyumlu olmaz ve hayal kırıklığı yaratabilir, bana da oldu bu. Hele ki neresinden tutsak elimizde kalan Baskan bilim kurgu serisinde: Kapak resimleri kitabın içeriğiyle nadiren örtüşür” (http 8).

İyi bir kitap tasarımının formülü; yazar, tasarımcı ve yayınevi arasında kurulması gereken sıkı ve uyumlu bir işbirliğidir. Tüm kitapların, kültürel ve estetik bir değer ve kalıcılığa sahip olması gerekir. İyi tasarımlar kitapları sevdirebilir; “okutur”, “izletir”, “satın aldırır” ve “saklatır” (Becer, 2002, s. 246-247). Bu durum, kapak tasarımlarının, içerik ve içeriğe yön veren motivasyonlar bağlamında incelenmesini önem arz eden bir araştırma konusu haline getirmektedir. TBD kapak tasarımları ise çalışmanın devamının inceleme konusunu oluşturmaktadır.

4. YÖNTEM

Bir tasarımın izleyici tarafından nasıl algılandığını ve yorumlandığını anlamak, grafik tasarımda büyük önem taşır (Çeken ve Ersan, 2020, s. 149). Bir afişin, ambalajın, kitap kapağının veya billboard’ın altında, o eserin niçin yaratıldığını ve neden var olduğunu gösteren unsurlar vardır (Heller ve Ilic, 2007, s. 0-1) ve bunlar çeşitli çözümlenme metotları ile ortaya çıkarılabilir. TBD antolojilerinin kapak tasarımlarının Türk bilim kurgu edebiyatında yerel üslup arayışı bağlamında incelenmesi için göstergebilimsel çözümlenme kullanılacaktır. Elde edilen veriler analiz edilecektir. Tüm kapak tasarımları için tekrarlanacak bu süreç sonucunda elde edilecek bulgular ise çalışmanın sonuç bölümünde derlenmek suretiyle, kitap tasarımında değerlendirme kriterleri eşliğinde tartışılacaktır.

Türk bilim kurgu edebiyatı kitapları bu çalışmanın evrenini, TBD antolojileri ise örneklemine oluşturmaktadır. TBD kitap kapak tasarımlarının seçilmesinde çeşitli faktörler belirleyici olmuştur:

- Türkiye’de bilim kurgu edebiyatı alanında en prestijli yarışmadır.
- Yarışma yerli üslubun kullanımı ve gelişmesini teşvik edici söylemlerde bulunmuştur.
- 1998-2022 yılları arasında aralıksız olarak öykü yarışması düzenleyerek, yüzlerce yazarın eser üretip başvurmasını sağlamış ve geniş bir okur-yazar kitesine hitap etmiştir.
- Her sene ödül alan eserlerin kitap içeriği oluşturacak doluluğa ulaştığı düzenli periyotlarla, yayın serüveni 16 yıla yayılan dört kitap çıkararak süreklilik sağlamış ve bu geniş

zaman aralığıyla kapak tasarımı bakımından geçmişten günümüze evrimin incelenmesi anlamında uygunluk sağlamaktadır.

Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, Türk bilim kurgu edebiyatı kapak tasarımlarının yerel üslup arayışı bağlamında incelenmesi hususunda TBD antolojileri en uygun örneklem olarak belirlenmiştir.

4.1. Göstergebilimsel Çözümleme

Göstergebilim, “gösterge”, “gösteren” ve “gösterilen” üçlüsünü ve bu üçlüye dair kodları tanımlamaktadır. Anlamlandırma düzeyleri fikri Roland Barthes’e aittir ve iki düzeyden oluşmaktadır: düz anlam ve yan anlam. Düz anlamda, anlam doğrudan kendisi olarak varlığını sürdürürken yan anlam, göstergenin kültürel değerleri ve kullanıcıların duyguları ile etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Anlamlandırmanın ikinci düzeyinde mitler önemli bir rol oynar ve birbiriyle ilişkili kavramlar zinciri şeklinde oluşmaktadır (Elden ve Özdem, 2015, s. 160-165).

Bu çalışmada kullanılan model (Tablo 1), “gösterge”, “gösteren”, “düz anlam”, “gösterilen”, “yan anlam” ve “mitler” başlıklarından oluşmaktadır (Barthes, 2009):

Gösterge: görsel iletişimde kullanılan kavramların ifadesidir ve gösteren ile gösterilenden oluşur. Gösteren: gösterilenin görülebilir biçimidir ve her zaman “bir şeyi” işaret eder. Gösterilen: göstergenin iletmek istediği mesajdır ve anlamlandırma sürecinde merkezi bir kavramdır. Gösterenin düz anlamı, göstergenin dışsal realiteyle olan ilişkisini açıklarken, gösterilenin yan anlamı, göstergenin kültürel değerler ve hislerle birleştiğinde ortaya çıkan etkileşimi belirler. Mitler ise anlamlandırmada başka bir unsurdur ve bir olgu üzerine düşünce yürütme ve kavramlaştırmanın kültürel yoludur. Tüm bu başlıklardan elde edilen bulgular analiz bölümünde derlenerek yorumlanmaktadır.

Tablo 1. Araştırma için kullanılan Göstergebilimsel Çözümleme modeli.

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
	<ul style="list-style-type: none"> <i>Düz anlam:</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Yan anlam:</i> <i>Mitler:</i>

5. KAPAK TASARIMLARININ ÇÖZÜMLEMELERİ

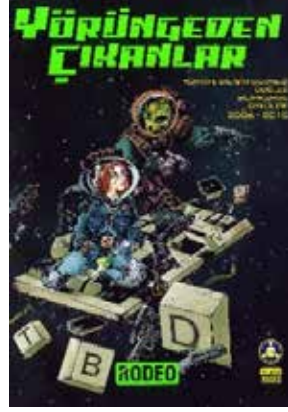

Görsel 1. “Bilimkurgu Öyküleri” (2005, Remzi Kitabevi) Kitap Kapağı, Tasarım: Ömer Erduran.

Tablo 2. “Bilimkurgu Öyküleri” Kitap Kapağı Göstergibilimsel Çözümleme.

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
<ul style="list-style-type: none"> • Spiral • Mavi Renk • Fütürist Doku • Işık Kaynağı 	<ul style="list-style-type: none"> • Farklı yönlerden gelip, gözü andıran bir ışık kaynağında birleşen spiraller, bir tekno-doku oluşturmuştur. • Tasarım ikiye bölünmüştür, illüstrasyon üstte, yazılar altta yer almaktadır. • Tipografi bir görsel öğe olarak tasarımın merkezindedir. Kontrastlı kullanımıyla tasarımın alt ve üst kısımlarını birbirine bağlamaktadır. • Modern ve sans-serif bir font kullanımı. • Düz anlam: Teknoloji ve fütürizm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yan anlam: Gelecek sizi izliyor. • Mitler: Gelecek teknolojiktir.

Analiz: İllüstrasyonun tümünü kaplayarak bir fütürist/tekno-doku oluşturan, izleyici tarafından ve diğer yönlerden gelen spiral formlar, ilerideki bir noktadaki ışık kaynağında birleşerek bir göz biçimi oluşturmaktadırlar. Bilim kurgusal bir içeriğe gönderme yapan bu görsel, spirallerin ileride birleşerek ışık saçması ile bilimsel ilerlemeyi ve teknolojik açıdan daha ileride olunacak bir geleceğin yönünü göstermektedir (Görsel 1 ve Tablo 2).

Görsel 2. “Yörüngeden Çıkanlar” (2011, Rodeo Yayınları) Kitap Kapağı, Tasarımcılar: Cem Özüduru ve Caner Atakul.

Tablo 3. “Bilimkurgu Öyküleri” Kitap Kapağı Göstergebilimsel Çözümleme.

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
<ul style="list-style-type: none"> • Uzaylı • Astronot • Klavye • Uzay 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzay boşluğunda süzülen, bazı tuşları sökülmüş bir klavye. • Eliyle bir yönü işaret eden, ayakta duran uzaylı. • Dizleri üzerine çökmüş bir insan kadın astronot. • Cam şişe içerisine bırakılan mesaj. • Dürbün. • Fütüristik / tekno font kullanımı. • Düz anlam: Bir uzaylı, cam şişeye mesaj bırakmakta olan insan astronota bir yönü işaret etmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yan anlam: Bilinmezlik, yabancılık, terk ediş, güvensizlik. • Mitler: İnsan, anlamadığı şeyden korkar.

Analiz: Uzayda süzülen bir platform olarak, bazı tuşları yerinden çıkmış, parçalanmakta olan bir klavyenin üzerinde duran iki figür vardır. Bunlardan biri ayakta duran, bir elinde dürbün tutan, diğer eliyle ise bir istikameti gösteren bir uzaylı iken, diğeri bir insan kadındır. Kadın, platformda dizleri üzerine çökmüştür. Uzaylıya göstermek istemiyor gibi bir açıyla, bir cam şişeye kağıt not yerleştirmektedir. Uzaylının yüzünde pozitif bir ifade varken, kadının yüzünde güvensiz ve somurtkan bir ifade vardır. Parçalanmakta olan klavye ile teknolojinin geçiciliği ve günümüz normlarının zaman geçtikçe geçerliliğini yitirip eskimesi, kadın figür ile de işaret edilen geleceğe dair güvensizlik, bilinmezlik duyguları ve tehlike ihtimaline karşı geride kalanlara bir mesaj, bir iz bırakma isteği anlatılmaktadır. Geçmiş, eski olsa da tanıdık ve güvenilirken, onun yürürlükten kalkmasıyla zoraki olarak gidilecek gelecek, teknolojik açıdan daha gelişmiş olmasına rağmen bilinmez olduğu için tedirgin edici bir yanı da vardır (Görsel 2 ve Tablo 3).

Görsel 3. “Dünyalılar” (2016, İletişim Yayınları) Kitap Kapağı, Tasarımcı: Deniz Karagül.

Tablo 4. “Bilimkurgu Öyküleri” Kitap Kapağı Göstergebilimsel Çözümleme.

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
<ul style="list-style-type: none"> Astronot Uzay Boşluğu 	<ul style="list-style-type: none"> Boşlukta süzülmekte olan, muhtemelen bir yüzeye iniş aşamasındaki astronot. Yıldız olmayan uzay boşluğunda bu amaca hizmet eden beyaz ve parlak sans-serif font kullanımı. Tasarım yüzeyinin büyük kısmını kaplamak suretiyle bir görsel eleman olarak kullanılmış olan negatif alan. Düz anlam: Uzay boşluğunda hareket eden astronot bir hedefe ilerlemektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yan anlam: Sonsuz karanlıktaki tek görüntü, tek varlık olan insanoğlu, geleceğin büyük bilinmezliğine doğru tek başına ilerlemektedir. Mitler: Gelecek bilinemezdir.

Analiz: Tasarım alanına en tepeden, henüz giriş yapmış izlenimi verecek şekilde yerleştirilmiş astronot figürü, kapkara, yıldızsız uzay boşluğunda tek başına süzülmekte ve bir hedefe doğru hareket etmektedir. Tasarımın büyük kısmını kaplayan boşluk, negatif alanın bir görsel olarak kullanıldığını göstermektedir. Astronotun alacağı mesafeye dair bir fikir verir. Bir “dünyalı” temsil eden astronot, tamamen kendi bilgi birikiminin ve kendi emeğinin ürünü olan kıyafeti ve ekipmanıya, geleceğe ve onun bilinmezliğine doğru bir ilerleyiş (ya da iniş?) halindedir. Geleceğin bilinmez olması, onu o istikamette gitmekten alıkoymamaktadır (Görsel 3 ve Tablo 4).

Görsel 4. "Silsile" (2021, İthaki Yayınları) Kitap Kapağı, Tasarımcılar: Ebrahel Lurci ve Hamdi Akçay.

Tablo 5. "Bilimkurgu Öyküleri" Kitap Kapağı Göstergebilimsel Çözümleme.

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
<ul style="list-style-type: none"> • Işık Kaynağı • Mavi Renk • İnsansı Figür 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedeni çözünüp havaya karışmakta olan insansı figür. • Kuvvetli bir ışık kaynağı ve etrafında uzanan mavi ışık huzmeleri. • Modern stile sahip oval kenarlı ve eskitme etkili sans-serif font kullanımı. • Düz anlam: Bedeni çözünüp havaya karışmakta olan bir insansı figür, muhtelemen bu durumun sebebi olan kuvvetli bir ışık kaynağının önünde, bu duruma rağmen kararlı ve kontrollü bir duruş sergilemektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yan anlam: Gelecek, ulaşılabilir bir hedeftir fakat ona ulaşıldığında çözünme, değişim ve dönüşüm kaçınılmazdır. • Mitler: Değişim kaçınılmazdır.

Analiz: Bilinmeyen, sürreal bir mekan ortamında sabit şekilde ayakta duran bir insan figürü, bir ışık kaynağının tam önündedir. Bir yürüyüşün ardından oraya ulaşmıştır. Ulaşılan bu nokta, ışık ile temsil edilmekte olan gelecektir. Işığın etrafına saçtığı mavi ışık huzmeleri, bir kapı formunu andırmaktadır. Zamanda ileri giderek geleceğin “kapısından” içeri girmek mümkündür ve hatta kaçınılmazdır lakin, geçmişe ait bedeninin, yani benliğin, çözünmesi, yani değişip başka bir şey haline gelmesi fedakarlığı ile gerçekleşmektedir (Görsel 4 ve Tablo 5).

SONUÇ

Tasarımlarda bir tasarımsal üslup birliği olmadığı görülmektedir. Birden fazla defa rastlanılan tek ortak nokta, “Dünyalılar” ve “Silsile” tasarımlarının ikisinde de tek bir insan figürünün kullanılmış olmasıdır. Bu iki kitabın kronolojik olarak arka arkaya çıkmış olması, geleceğe dair bir görsel üslup birliğinin habercisi olabilir. Tasarımların hepsinde anlamsal olarak, gelecek ve teknoloji kavramlarını anlatan görseller kullanılmıştır. Çoğunda geleceğin bilinmezliği ve fakat gelecek istikametinde ilerlemenin kaçınılmazlığı işlenmiştir. Tipografi anlamında da görsel bir birlikten söz etmek mümkün olmayıp, genel eğilim, fütüristik bir algı için modernize veya stilize sans-serif bir yazı karakteri kullanmak şeklindedir.

Tasarımların hepsi bilim kurgu türü için uygun ve beklenen tarzda olmasına karşın, bu durum “genel” ve “evrensel” bir bilim kurgu anlayışından ibarettir. Söz konusu tasarımlar Türk bilim kurgu antolojileri için değil, herhangi yabancı bir dildeki kitaplar için de kullanılabilir. Tasarımlarda genel anlamıyla “bilim kurgu” hissiyatı oldukça güçlüyken, “yerel bilim kurgu” anlamında ise herhangi bir görsel unsura rastlanılmamıştır. Genel kompozisyon ve anlatımda da içerikteki edebiyatın yerel olduğuna dair herhangi bir hissiyat söz konusu değildir.

“Özgünlük”, “çeviri kokmayan hikayeler”, “Batı isimleri kullanmama”, “Türkçe’yi etkili ve doğru kullanmak”, “Türk kültür öğelerinin kullanımı”, “sıcaklık ve samimiyet”, “toplumsal dokuya temas etmek” gibi yerelleşme kaygılarına kapak tasarımlarında rastlanılmaktadır.

TBD tasarımlarının, kitap tasarımında değerlendirme kriterleri (Becer, 2002, s. 246-247) açısından incelendiğinde:

1- Konuya ve okur kitlesine uygun bir tasarım yaklaşımı var mı?

Konu olarak bilim kurguya ve bilim kurgu okuruna uygun bir tasarım yaklaşımı vardır.

2- Görsel unsurlar, içeriği hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak şekilde, doğru olarak açıklayabiliyor mu? Görüntü kullanımında ön planda olan bilgilendirici amaçlar mıdır, yoksa süslemeci amaçlar mı?

Görsel unsurlar, hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak şekilde içeriğin bir bilim kurgu olduğunu açıklamaktadır. Görüntü kullanımında bu eserlerin spekülâtif kurgu edebiyat türünde olduğu düşünülürse süslemeci amacın ön planda olduğu söylenebilir fakat aynı sebepten bu aynı zamanda bilgilendirici bir amaçtır da.

3- Metin ve görsel unsurlar mesajın iletilmesine fayda sağlıyor mu? Okur, fotoğraf ve illüstrasyonu izlerken anlamada güçlük çekiyor mu? Görsel unsurların üslubu, kitabın içeriğini destekliyor mu?

Metin ve görsel unsurlar mesajın iletilmesine fayda sağlamaktadırlar. İllüstrasyonlar anlaşılır hazırlanmıştır. Görsel unsurlar bilim kurgusal içerikle uyum içindedir ve içeriği desteklemektedir.

Bu kriterlere göre, TBD tasarımları yerellik hariç her anlamda başarılıdır. Tüm bu sonuçlar, hem genel anlamda Türk bilim kurgu edebiyatında dünden bugüne yerleşme kaygı ve çabalarının hem de yarışmanın bu konudaki kendi teşvik ve duyarlılıklarının kapak tasarımlarına hiçbir şekilde yansımadığını göstermektedir. Bu durum, yerleşmeyle ilgili duyarlılıkların içeriğe odaklandığını, kitap tasarımının bu anlamda önemsenmediğini düşündürmektedir. Türk bilim kurgu edebiyatı yerleşme doğrultusunda olumlu bir gelişim göstermekteyken, gelecekteki kapak tasarımlarında bu konuya dikkat edilmesi, içerikte duyulan kaygının aynısının kapak tasarımı için de gösterilmesi, istenilen hedefe ulaşmada Türk bilim kurgu edebiyatı açısından grafik tasarım vasıtasıyla edinilecek önemli bir kazanım olacaktır. Çünkü kitap, içeriği ve kapak tasarımıyla bir bütündür ve bu ikisi arasındaki ilişki ne kadar sağlıklı olursa kitap da bir bütün olarak o kadar başarılıdır.

KAYNAKLAR

- Akengin, G. ve Ersan, M. (2020). Grafik Tasarımda Soyutlama. *Güzel Sanatlar Alanında Teori ve Araştırmalar II*, s. 160.
- Aktepe, R. (2005). *Bilimkurgu Öyküleri*, s. 6. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aktepe, R. (2021). *Silsile – Bilimkurgu Öyküleri*, s. 11-12. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Alibey, Ü. (2022). *Karanlık Şafaklar*, s. 9. İstanbul: Paris Yayınları.
- Barthes, R. (2009). *Göstergebilimsel Serüven*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Baudou, J. (2005). *Bilim-Kurgu*, s. 16, 20-29. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Bayar, Z. (1974). *Antares*, 4, (Güz 1974).
- Becer, E. (2002). *İletişim ve Grafik Tasarım*, s. 246-247. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Bozkurt, İ. Ü. (2020). Bir Özel Konu Kütüphanesi Türü Olarak Bilimkurgu Kütüphaneleri: Yurt Dışından Örnekler ve Türkiye'deki Tek Örneği "Özgen Berkol Doğan Bilimkurgu Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, 34, 2, s. 288.
- Çeken, B. ve Ersan, M. (2020). Gestalt Görsel Algı Kuramının Yaratıcı Kullanımı; Figür Zemin ve Odak Noktası İlkeleri. *Güzel Sanatlar Alanında Teori ve Araştırmalar II*, s. 149.
- Demiral, S. (2021). *Breve Viaggio Nel Tompo: Scrittura Utopistica e Nuovi Realismi in Turchia*, s. 126-135. *Futurchia*. Roma: Future Fiction.
- Elden, M. ve Özdem, Ö. O. (2015). *Reklamda Görsel Tasarım – Yaratıcılık ve Sanat*, s. 160-165. Ankara: Say Yayınları.
- Heller, S. ve Ilic, M. (2007). *The Anatomy of Graphic Design*, s. 0-1. USA: Rockport.
- Menteş, T. (2011). *Yörüngeden Çıkanlar*, s. 3. Ankara: Rodeo Yayıncılık.
- Reyhanoğulları, G. (2012). *Türk Edebiyatının İlk Bilim-Kurgu Öyküleri ve Orhan Duru*. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/3, s. 2196.
- Scholes, R. ve Rabkin, E. S. (1977). *A Brief Literary History of Science Fiction*. *Science Fiction: History, Science, Vision*, s. 3. London: Oxford University Press.
- Tacer, Ö. (2019). *Bilimkurgu Roman Kahramanları*. *Roman Kahramanları*, 40, s. 127.

Tacer, Ö. (2022). Türkiye’de Yerli Bilimkurgu – Bir Var Oluş Serüveni. Notos, 91, s. 62-66.

Uğur, V. (2019). Türk Bilimkurgu Edebiyatı ve Arketipler. Ankara: Günce Yayınları.

Uyanık, S. (2013). Osmanlı Bilim Kurgusu: Fenni Edebiyat. İstanbul: İletişim Yayınları.

Görsel 1. Bilimkurgu Öyküleri kitap kapağı, 2005, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görsel 2. Yörüngeden Çıkanlar kitap kapağı, 2011, İstanbul: Rodeo Yayıncılık.

Görsel 3. Dünyalılar – Bilimkurgu Öyküleri kitap kapağı, 2016, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Görsel 4. Silsile – Bilimkurgu Öyküleri kitap kapağı, 2021, İstanbul: İthaki Yayınları.

İnternet Kaynakları

http 1. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.01.2023)

http 2. <https://kayiprihtim.com/dosya/bilimkurgunun-kisa-tarihi/> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)

http 3. https://www.youtube.com/watch?v=YU6ZSARafJI&ab_channel=FezaGezginleri (Erişim Tarihi: 02.02.2023)

http 4. https://www.youtube.com/watch?v=LkQNR5iYqo&ab_channel=FezaGezginleri (Erişim Tarihi: 02.02.2023)

http 5. https://www.youtube.com/watch?v=OSlZYJP1Wys&ab_channel=ÖzgenBerkol-DoğanBilimkurguKurguKütüphanesi (Erişim Tarihi: 02.22.2023)

http 6. <https://parsomenedebiyat.com/2019/05/30/bilim-kurgu-dili-ve-cevirisi-uzerine/> (Erişim Tarihi: 14.01.2023)

http 7. <https://www.tbd.org.tr/kategori/yarismalar-ve-oduller/tbd-bilimkurgu-oyku-yarismasi/> (Erişim Tarihi: 13.01.2023)

http 8. <https://kayiprihtim.com/roportaj/ozgur-tacer-bilimkurgu-soylesi/> (Erişim Tarihi: 12.01.2023)